

ABONAMENTUL
Pe un an . 25.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

ADMINISTRAȚIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Românismul și slavismul.

Arad, 27 Noembrie.

Am considerat totdeauna panslavismul ca o himeră. Dealtcum el n'a înflorit în Rusia pentru că în uriașul imperiu moscovit n'a fost niciodată o prisosință de energii care să permită urmărirea gândurilor de cucerire a tuturor teritoriilor locuite de element slav. Rusia n'a avut energii suficiente cari să consolideze cel puțin elementul rusesc. Nu din mijlocul lor s'a ridicat marea personalitate care să pună temelile statului lor, ci un șef de armată străin, Ruric al Normanilor. Celelalte state slave s'au întemeiat prin forțele lor proprii, prin elementele lor, și-au avut rosturile lor naționale independente de ale Rusiei.

Și când anume intelectuali cehi au început să profeseze cultul panslavismului ei au fost lipsiți a o cunoștință istorică exactă a evoluției elementului slav. Panslavismul doar putea înflori pe ruinele altor elemente, îndeosebi pe ruinele românismului de pretutindeni.

Temeliile politice ce s'ar fi așezat astfel subjugând elementul românesc ar fi fost dintre cele mai arbitrare, într'adevăr criminale și condamnate pentru totdeauna de lumea civilizată. Panslavismul de altă parte n'ar fi strâns sub acelaș acoperământ politic elemente omogene, ci dintre cele mai disparate cari pot să constituie o rasă. Slavii din Balcani n'au dorit niciodată să ajungă sub tutoratul rusesc, al fratelui mai mare, n'au suportat control în afacerile lor de stat și au fost totdeauna lacomi după libertate deplină.

Panslavismul a fost și este o himeră și pe viitor rămâne un termin care va cădea cu desăvârșire în dezuetudine, va fi scos din frecvența vocabularului de vorbe mari. Nu de panslavism vorbim deci când punem într'un titlu de articol cuvântul: slavism. Stăruim asupra rasei slave în mijlocul căreia românismul este o oază a latinității.

Cu toate că elemente așa de disparate constituiesc rassa slavă, în manifestările lor politice este o oarecare identitate. Slavii de pretutindeni sunt lipsiți de simț politic, nu au voința, tactul de a urmări în marginele ilegitimității, pe teritoriul majorizat de elementul lor, o consolidare politică. Visurile de mărire ale Slavilor balcanici se încrucișează, Sârbii vreau litoral la Adriatică chiar și peste Albanezi, dar acelaș litoral îl vreau Bulgarii. Macedonia o vreau și unii și alții. Rusia anexase teritor polon, stăpânia element în majoritate german în Curlanda, a răpît scumpa, fructifera Basarabie românească. Incoherențe vii între idealurile slave aflăm în răspunsurile ce s'au dat Quadruplicei în urma proiectului dela 6 August.

În contrast cu acest spirit slav destrăbălat, elementul românesc a făcut dovada altor calități cărora desigur li datorește actuala situație internațională. Românismul s'a menținut ca o stâncă de granit în bătaia valurilor slave.

Românismul are întâia tendință, care i s'a prefăcut într'o calitate pregnantă, într'o virtute, de a se valida, de a-și desfășura toate însușirile cari înfrumusează caracterul său național, pe pământul unde se află. În dezvoltarea sa românismul nu s'a aventurat în expediții războinice, domni români n'au

încălcat teritorii străine, și Românii de pretutindeni n'au uzat decât de armele loiale ale spiritului lor de ordine, de disciplină.

Spiritul de ordine, moștenit, deodată cu întreg fondul sufletesc latin, a conservat românismul împotriva vitregității timpului, împrejurărilor, opresiunilor. Întrebunțarea armelor celor mai juste, celor mai blânde, energice dar nu violente, singure compatibile cu demnitatea unui popor o pretinde acest spirit de ordine, de conștiință, de justeță, numit în franțuzește *droiture d'esprit*. O calitate ca aceasta, eminentă politică, este o comoară neprețuită și prin ea existența românismului a fost și va fi asigurată. N'o au Slavii și de aceea idealurile lor naționale nu sunt statornicite pe un temeliu de drept.

Slavii n'au apoi așa de dezvoltată puterea de a asimila elementele nouă ale culturii neamurilor străine, de a se adapta formelor nouă de civilizație și le lipsesc simțul inovației, cum dovedește românismul.

Adevărat, noi nu ținem orbiș să nu admitem o schimbare a fondului latin, o prefacere, o îmbinare a lui cu elementele străine ale popoarelor conviețuitoare, mărginașe. Oricine va citi temeinic studiul al dlui Ovid Densusianu: *historie de la langue roumaine* se va convinge de aceasta. Dar fondul latin a rămas moștenirea bogată a sufletului românesc și caracterele fundamentale ale rasei latine le avem adânc imprimate, sunt caracterele noastre *naționale*.

Din cele premerse putem constata *superioritatea* elementului românesc față de elementul slav, incoherent în evoluția sa politică. Față de imensa masă a slavismului agresiv oaza latinității în Orient, românismul,

Iarnă...

Vine iarna mohorită
Vine iarna, neaua cade
Vântu-mi geme la ferestre
Triste-acorduri de balade.

— Doamne, Doamne lumea-aceasta
Și viața cum se trece.
...Căci cu orice clipă moartă
Inima mi-e tot mai rece.

Și la geam când îmi va bate
Mâne trista dimineată
Și inima mea sârmană
Poate-o fi un sloiu de ghiață.

II.

Câte clipe de viață
Mai avea-voiu — Ceriul stie!
O rămâi, rămâi la mine
Fermecată Poezie!

O rămâi! și-mi cântă 'ntruna
Toate câte pe pământ
In acorduri dulci de strune
Mi-a dat Domnul să le cânt.

Căci atunci când altă iarnă
Și din inima-mi sârmană
Va veni... o să rămână
Poate-o mână de țărână.

Ovidiu Hulea.

Lăuta lui Ștefan.

Preotul aprinse luminarea și începu să citească din viața sfinților. În sobă mocnea focul și flăcările albastrue vopseau cercuri de tristeță în unghere. Peoteasa adormise și răsuflarea ei cu abur cald se auzia tot mai liniștită — ciaslovul strălucea părăsit și opaițul de sub icoana Maicei Preciste pălpăia ca o cretință aprinsă într'un suflet de ateu... Noaptea colinda la feresti și în horn fluera vifornița, arborii șuierau afară biciuți de vânt și se scuturau ferestile...

— Ce viforniță... Iși gândea preotul și în sufletul lui vedea lumea de afară... Zăpada troenca drumurile, o, și atâtea își proptesc suferința pe pușcă, sună tunuri și seucid oameni, sulitele nu iartă și plouă plumbul, sânge, tot sânge...

Lumânările pe masă picurau lacrimi de său pe sfesnic și preotul ațîța fitilul cu unghia, cartea sfântă era umedă de lacrimile moșneagului și în ele se micșora par'că suferința lumii întregi. Preotul stinse o lumânare și apuca sfesnicul cellalt și se duse la patul preotesei:

— Doarme. Iși spunea înduioșat preotul și acoperi bine c'un țol pe preoteasa...

Se duse încet, cu pașii mărunți, la un scrin verde — de mucegaiul vremei, deschise un sertar și scoase din fund lăuta lui Ștefan.

Ștefan a murit și lăuta i-a rămas mută ca gura lui, strunele erau amortite și arcușul zăcea mort lângă lăută — degetele au rebegit, doina s'a urcat în ceriu, și niciodată, niciodată nu va mai cânta Ștefan din lăută.

— Niciodată nu va mai cânta.

Și șoptind cuvintele, preotul simțise că în suflet i se trezește un mort și-l îmbrătoșează: tată dragă.

O, Ștefan. Era frumos și în ochii lui ardea bunătața, și în părul lui era pieptănat rostul vieții lui, o, serile de Maiu, în care plângea la lună lăuta și ascultau doina: el și preoteasa... La umbra nukului, în argintul serei albe, arcușul lui Ștefan fugea pe strune și chiema din tăcerea lor doina, și cântarea lăutei îi făcea să se îmbrătoșeze: el și preoteasa... O, în nopți de iarnă, pe vremea asta, Ștefan le cânta din doină și vântul asculta afară la fereastră doina vrăjită și o ducea în codrii bătrâni...

Lăuta. Lăuta...

Acum a rămas orfană și niciodată n'o să mai plângă, n'o să mai cânte, n'o să mai ridă... Căci lăuta știa plânge și știa cânta, căci pe strune fugea sufletul lui Ștefan...

Apucă, bătrânul preot lăuta, o șterse de colb și o săruta. Săruta pe strune fața lui Ștefan, în lemnul tăcut simțise căldura degetelor albe, cari zac înghețate de rictusul morții...

Preoteasa dormea și în vis, zimbise.

s'a știut impune prin calitățile sale de preț, de cumpăt, rezoluție, cari au pus o concordanță între forță și drept. Regatul român n'a putut cultiva spiritul agresiv față de ei, pentru că să înlăture orice primejdie de invazie slavă pe teritor românesc ce nu putea fi apărat cu forțele armate puțin numeroase, și în expozeurile primilor miniștri români și mesagiile tronului revenia de fiecare dată tra-

diționala formulă despre cultivarea relațiilor bune cu toate statele învecinate.

Probabil în evoluția de după războiul elementul slav să însemneze un pas înainte, să aplice principiul naționalităților în consolidarea lor viitoare politică, și Rușii să retrocedeze mândra grădină a românismului, Basarabia. Iluzii deocamdată nu se pot face. Elementul slav e același, cel vechiu.

lui Mackensen, cu tot sprijinul Bulgarilor, n'a reușit să distrugă armata sârbească. Francezii și Englezii posedă Vardar-ul, ei sunt stăpânii Mediteranei. Italienii și Rușii vor alerga în ajutorul Serbiei. Mai mult ca sigur va fi amenințată comunicația dintre puterile centrale și Turcia, presupunând chiar, că linia ferată directă va putea fi restabilită. Și „salvatorul Turciei” de unde va lua armată, pentru a acompania și sprijini pe Sultanul, de a alunga pe Franco-Englezi de pe Gallipoli, pe Ruși din Armenia și Pe Englezi din Bagdad?

Armata pentru Egipt, ce-au promis-o Germanii Turciei, n'a trecut încă peste munții sârbești și cele câteva mii de oameni, pe cari le va lua cu sine la Constantinopol Wilhelm II, nu vor mări puterea de ofensivă a Turciei.

Ele vor servi pretutindeni ca să garanteze docilitatea și puterea pasivă a Marelui Domnitor și a guvernanților săi, și a pune dominațiunea germană în imperiul otoman sub protecțiunea baionetelor prusiene. Aceasta va fi ora, în care Turcii junii și bătrâni se vor întreba poate, ca Hyacin în Palatul Royal: „Este el bine venit pentru a ne apăra?” De răspunsul lor însă nimeni nu se mai interesează.

Germanii, cu tot prețul, au lipsă de rezultate aparente, pentru a întreține speranțele populațiunii, a nutri propaganda fără frâu și a impresiona pe neutrali.

Pompa magnifică a intrării lui Wilhelm II în Constantinopol, nu va cauza impresiunea unui triumf, care și ea este urmată de un alt efect mai decisiv. Prada din Stambul nu va fi o apropiere a marginii războiului. Aceasta nu va fi decât un episod, poate dibaciu exploatat de Germanii, însă de o strălucire trecătoare, dacă noi știm să ne susținem vederile noastre în Orient. Să consolidăm prin o cooperare energică a tuturor aliaților situația noastră în Salonic; să susținem Serbia; să arătăm Bulgarilor, că amenințările țarului nu sunt numai vorbe goale.

Lordul Kitchener, înainte de a trece în Egipt și de a vizita Gallipoli, va inspecta câmpul dela Salonic și Atena. Vasele de război franceze și engleze, escortează convoiuri numeroase de trupe și duc proviant pentru expediția sârbă. Demonstrațiunea metodică a împătritei înțelegeri va ruina planurile germane, spulberând dinainte iluziunea ce voiesc a o crea. Este cel mai bun mijloc de a nimici speranțele lui Wilhelm al II-lea și de a prevedea consecințe pe cari evenimentul le poate avea. Intrarea împăratului german în Constantinopol nu va avea consecințe ireparabile, ca din această cauză să lăsăm dușmanilor noștri câmpul liber în Orient.

Wilhelm II. e așteptat la Constantinopol.

„Primirile” Quadruplicei

Pentru ca transporturile de trupe în Balcani să fie cât mai eficiente, Quadruplicea întrebuințează fel și fel de mijloace de seducțiune a opiniei publice. Ea vorbește deja de o vizită a împăratului Wilhelm la Cornul de Aur și de îndrăznețele visuri germane în Orient. Este foarte interesantă „primirea” pe teritor balcanic ce l-o face organul ministerului de externe francez, *Le Temps* în numărul dela 17 Noemvrie pe care-l primim astăzi, la loc de frunte. Traducem:

Telegrame anunță, că în capitala otomană s'au făcut pregătiri pentru o primire pompoasă lui Wilhelm II. Intrarea în Constantinopol face parte din programul expediției germane, cu toate că călătoria nu va fi așa de comodă cum s'a crezut. Drumul condiționează trecerea prin Niș și linia ferată nu se poate folosi. Trebuie deci traversată Dunărea, iar drumul până la Sofia parcurs în automobil. Aceste detalii însă, se vor neglija, pentru a se face cu mare pompă o intrare în Stambul, unde Habsburg și Coburg vor figura ca mari vasali în suita noului împărat al Occidentului. Enver-pașa a comandat arcuri triumfale, pentru a augmenta cu mare spectacol splendoarea acestei piese. Și cinematograful va desvâli înaintea privirilor uimite ale populației de dincolo de Rin, în toată gloria sa, tabloul acestei manifestări a puterii germane. Ziarele din Berlin vor ști să-i dea, cu docilitatea lor obișnuită, aparența profetică a intrării voioase a lui Wilhelm cel Victorios prin poarta de Brandenburgh, după zdrobirea tuturor inamicilor imperiului! Aceasta va fi minunat și kolossal!

Posibil că Germanii vor suspenda pentru câteva zile temerea lor. Poate că își închinuiesc ei, că această demonstrație în stil mare va demoraliza pe aliați, făcându-i să renunțe la continuarea luptei. Dela Cornul de Aur și din palatul sultanului Hadji Mohamed, lansa-va Wilhelm în lume oarecare proclamațiune, oferind pacea nemțească și stăpânirea germană? Putea-vor fi guvernanții din Berlin așa de orbiți, ca să creadă, că există o șansă de a fi

ascultată? Nu e de altfel întâia dată, când se va trada această intențiune teutonă cu scopul de a provoca din partea inamicului un refuz de a primi propuneri pacifiște, pentru a arăta Germanilor descurajați, popoarelor obosite de luptă, obstinațiunea nuterilor Ententei de a nu se sîrpuie și a da prin această manoperă, agresiunii celei mai monstruoase, aparența unui război defensiv.

Mai mult faptele ne interesează, decât ceea ce se intenționează în imperiile piratilor. Și dacă călătoria a treia a lui Wilhelm al II-lea ne-ar părea un eveniment, a cărui importanță să n'o ignorăm, totuși să nu ne uimim prea mult. Mai întâi, deoarece ea este prevăzută și apoi pentru că ea nu face altceva, decât consacră o situație deja existentă. Germanii, de mai mult ca un an sunt stăpânii puternici ai Turciei. Ei poruncesc aici mai aspru ca la ei, la Viena și la Sofia. Armata este sub comanda „venerabililor lor, avându-și în suită pe ofițerii subalterni. Serviciile publice sunt în mâinile lor și sultanul prin intermedierea lui Enver-... primește ordinele lui Von der Goltz sau ale lui Liman von Sanders. În regatele balcanice intimidarea germană a fost destul de eficace, pentru a antrena după ei pe Bulgaria și a îndupleca Grecia și România de a renunța la aspirațiunile lor naționale. Suveranii, în București și Atena, vor fi impresionați poate, de aparențele de triumf ale acestei manifestări. Aceasta însă nu este așa cum și-au închipuit ei eliberarea Constantinopolului și revanșa din 1453. Este chiar suspect, că ei invidiază locul vărului lor din Bulgaria în cortegiul lui Wilhelm II și că vizita îi fascinează, încât s'ar arunca definitiv, ca Ferdinand, la picioarele celui ce se proclamă deja de stăpân al Orientului.

Erori multiple urmate de consecințe dure-roase sunt cauza, că aliații n'au știut tăia Germanilor drumul către Bostor. Explicările făcute în această cauză în camera comunelor au accentuat unele din acele lipsuri. Inșă armata

Și preotul lua în brațe, ca pe un copil blând lăuta și se duse în odaia de alături...

Noaptea, când adormise preoteasa, scotea din sertar lăuta și o ducea cu sine, o mângâia, îi vorbea, o întreba, îi săruta strunele ca par'că ar fi vrut să cheme înapoi glasul rățâcit între stele — o așeza lângă dânsul în pat, și adormea cu lăuta în brațe...

Preotul duse lăuta în odaia lui. Își făcu rugăciunea și se culcă. Lăuta o așezase în pat, ca pe un bolnav obosit, își făcu cruce și adormi...

...Și Ștefan coborî din stele și apuca lăuta în mâni și unse cu rășină arcușul și începeau să plângă strunele:

— Tată dragă, m'a ucis cineva, căruia niciodată nu i-am greșit.

— Tată dragă, în zori, a sunat goarna și au început să bubue tunurile și mii de glasuri au răgușit.

— Și ochii au început să ardă de ură și brațele au început să gătue, și pumnii se încheștau pe suliți și în fața mea a venit un străin, căruia niciodată nu i-am făcut rău, și pumnul lui tare, m'a izbit la pământ. Și mi-a sbierat în urechi cuvântul morții și am înțeles că nu vrea să

mă ierte, căci nu i-am greșit niciodată, și sulița lui a fugit prin pieptul meu. Și mi-a țîșnit sângele și fața lui s'a făcut roșie de sângele meu și curgea din mine căldura... Și simțeam că mă duc tot mai departe de satul meu, îmi murea deardândul mama, Maria, nu mai auziam glașul tău tată și nu mai suna clopotul bisericei albastre, Ardealule, Ardealule!... Și cel ce m'a ucis privea la mine și rânjea sătul, căci m'a învins și sângele meu curgea mereu, oh, curgi, curgi sânge, căci mă doare, oh, tot mai tare curgi sânge, — și... m'a ucis...

— Tată dragă m'au ucis...

Și Ștefan arunca arcușul, strunele nu mai gemeau, lemnul era mort. Și ca o șoaptă, se urca sufletul lui Ștefan către stele și dispăruse în argintul nopții.

Preotul se trezi tremurând.

Noaptea era albă și răsuflarea preotesei o auzea din odaia de alături. În sobă tăciunii, ca ochii roșii — ai suferinței, își închideau pleoapele.

Ornicul de pe perete ticănia somnoros, zăpada lumina afară ca o câmpie de cimitir.

Se ridica din pat preotul și apuca lăuta cu grai blestemat, îi frânse fruntea și pocnea lemnul, rupse arcușul și arunca lăuta în foc.

Flacărele adormite se treziau din tăciuni și trosnea vioi lemnul pe jăratice — se luminau ungherele și rășina topită avea mirosul priveghiului, preotul privea în focul sobei cum arde lăuta și-și ascunse fața în mâni și hohotea de plâns...

Pe preoteasă o trezi din somn plânsul și se duse la preot, îl sărută pe față și-i mângâia părul nins de vreme, lacrimile ei porniră cu ale moșneagului...

Blândă întrebă preoteasa:

— De ce plângi?

Și preotul îngâna sughițând de plâns:

— Lăuta... Lăuta lui Ștefan... Am aruncat-o în foc... Căci mi-au spus strunele ei cum l'a ucis... Sângele lui... L'au ucis...

Și în sobă se mistui focul, de pe perete numai icoana Maicei Preciste palide mai lumina și o stea singuratică ardea pe ceriu par'că mai luminoasă decât celelalte...

Emil Isac.

101

Din mormintele celor vii.

De pe frontul occidental.

Marele cartier german, 26 Noemvrie.

În fața mea zace harta Franței cu desemnul lung și variat al frontului occidental. Nu mă interesează însă liniile roșii și albastre cu tipăritura numirilor de localități, în ochii mei revin icoane neuitate. Acela, care un an întreg a rătăcit în cuprinsul acestui front, are mereu imaginația întăriturilor dela malul mării cu obstacolele sacilor de nisip, pietri, grinzii și scânduri, tabloul moșilor pustii de pe șesul Flandrei vestice, nenumăratele canale înșiruie în linii drepte, holdele năpădite, soldații adăpostiți în mlaștina și printre răchii cari iarna aceasta vor reține încă pasul dușman din aceste imensități pustii de ape. Vedem „pământul negru” din jurul Lens-ului, nenumăratele întărituri dela Givenchy, Souchez, Loos, Notre Dame de Lorette, și Hulluch, totatătea numiri ale localităților cari evocă amintirile îngrozitoarelor masacre. Mi se reimprospătează pitorescul platou de lângă Somme, Picardia, unde cu paisprezece luni înainte au încercat Francezii îmbrățișarea arilor de tranșee din Aisne, tranșeele din Champagne scobite în stânci în cari nu se stânge violența atacurilor, pădurile seculare din Argonne, câmpurile din jurul Verdunului transformate în mocirle, linia șerpuitoare St. Mihiel din pădurea Pretre, care din trei părți este expusă focurilor neconținute. Și în sfârșit Vozezele, cu stâncile sălbatice printre cari soldații noștri luptă ca băleșii și în cari codrii sunt puștii nu de topoare și lirez ci de granate și obuze. Asta-l frontul occidental.

Aici nu se pot da asalturile entuziaste de cavalerie, infanteria nu poate săvârși drumuri cutropitoare de forță, nu se pot căuta luptele și nu se poate gonii dușmanul. La marginile terenelor ocupate, strămtorați în săpături adânci stă cavaleria cu infanteria și marina. Cu ochii proniți spre tranșeele dușmane, cu mâinile pe arme, pândesc orice mișcare. Luptele urmează fără clipe de repaos, puștile răpăle, tunurile bubule, exploziile văjăie de sub pământul subminat, bombele și granatele sboară zi și noapte și aviatorii sbârâie deasupra capetelor combatanților. Întreg frontul are înălțarea a două cetăți dușmane imense împreunate la o parte. De un an și jumătate, două puternice inele de fier se ciocnesc aici cu furie până când unul dintr-ei va trebui să cedeze lăsând celuilalt drumul de glorie. Aceasta groaznică sfortare, este simțită în fiecare părticică, și fiecare om îi simte oboselile mortale. Și dacă comunicatele oficiale ale comandanților sunt de textul că „pe frontul occidental nu sunt evenimente de importanță”, voi oamenii pacinici de pe acasă să nu credeți că asta înseamnă un repaos de fumac și grai și veselle al feciorilor. Mille de vieți stau pândă în sutele de puncte expuse și în aceste zile lipsite de evenimente.

Nu de mult, un ziar vienez publică foarte indolenta știre, că în tranșeele Argonne se aranjează adevărate concerte. Atât în suflutele soldaților cât și a ofițerilor a avut o tristă repulsiune aceasta publicație, tocmai în Argonne și în Vozeze lângă Aisne și Flandria este oprit de-a scoate un cuvânt decât doar în șoaptă, chiar și șgomotul vaselor și a tacămurilor trebuie sufocat, fiind dușmanul așa de aproape încât la cel mai mic șgomot răspunde cu focuri. Populația tranșeelelor trebuie să pândescă cu multă agerime și să examineze petecul de cer să vadă dacă văzduhul nu e strătălat de o bombă sau granat din calea căroră trebuie să se ascundă. Astăzi, când și cele mai bine construite tranșee sunt șterse de obuzele de mare calibru, nu există umor în tranșee și în cea dintâi linie a tranșeelelor de pe frontul occidental, fiecare este sentinela propriului său mormânt. Luptele de aparență nereușită își au mille de eroi și-i va avea până când va reuși spargerea liniei dușmane. Sunt soldați cari au rezistat canonade de șaptezeci de ceasuri păstrându-și pozițiile, ba pornind apoi chiar la contraatac. Într-o luptă violentă un batalion dintr-un regiment săsească scăzut la optșprezece, și apoi la doisprezece oameni. Cu toate acestea în mijlocul luptelor infernale știrile de telefon sunau: „Ne ținem pozițiile”. Un subofițer continuă pe telefon știrea: „Șase oameni, un ofițer, pozițiile sunt mereu în posesiunea noastră”. În sfârșit s'a mai anunțat un om, și apoi, a încetat telefonul.

Pe urmele istoriei. (1)

Redeșteptarea Ucrainiei.

Pe vremea, când s'a făcut unirea Ucrainiei cu statul moscovit, societatea ucrainiană se compunea din următoarele clase: cazacii, nobilimea, clerul, burghezimea și țărănimea.

Aceste clase difereau unele de altele nu numai prin independența lor economică, dar și prin drepturile ce le aveau asupra proprietății, prin privilegiile autonomiei judiciare în limitele acelor clase, prin capacitatea lor relativă de a exercita o influență asupra guvernământului local sau național.

Clasa cea mai privilegiată era clasa militarilor, numiți cazaci. Ea era scutită de orice impozit sau obligațiuni și monopoliza dreptul de a guverna țara.

Prin aceea că reprezintă forța armată, ea avea și răspunderea rolului principal pe care îl juca în guvernarea națională.

Clasa nobililor, aceea a fostei aristocrații a marilor proprietari care rezidau în cantoanele lor numite volost, pe proprietăți ereditare, era baza socială a națiunii, cheia progresului său.

Această clasă era liberă în cece privește posesiunea bunurilor sale, scutite de orice impozit. Ea posedă tribunale speciale, numite „zemski”; țărani, supuși săi, depindeau de ea, din punct de vedere social, în folosirea bunurilor și exercitarea drepturilor sale.

Intrând în clasa cazacilor, nobilii furnizau astfel statului, pe cei mai înalți funcționari; demnitarii bisericii erau recrutați de asemenea dintre nobili, conform unei reguli în vigoare pe atunci în Ucraina, după care nimeni nu putea să fie investit cu o însărcinare atât de înaltă, dacă nu aparținea unei clase privilegiate.

Clerul greco-ortodox constituia o clasă autonomă care dirigea corpul autocefal al Bisericii ucrainiene, găsindu-se sub jurisdicțiunea patriarhului din Constantinopol.

Capul bisericii își alegea demnitarii dintre membrii săi inclusiv șeful suprem al bisericii ortodoxe a Ucrainiei, Mitropolitul din Kiev. Sustinerea materială a acestei clase consta din bunuri aparținând parohiilor și schiturilor, sau donațiile credincioșilor.

Clerul avea aproape aceleași privilegii și avantagii ca și nobilimea, exceptând anumite restricțiuni în cumpărarea bunurilor imobiliare.

Instrucția publică, în care se înțelegea și cea mai mare școală a Ucrainiei, Academia din Kiev, se găsea sub tutela sa specială.

Clasa negustorilor și lucrătorilor, aceia a cetățenilor orașelor, burghezii, reprezentând industria, comerțul și finanța, se baza pe principiile sociale ale drepturilor Saxonilor, posedând privilegiile și autonomia garantată de ele. Datoriile sale către națiune și guvern erau mai ales de natură financiară.

Intru cât privește clasa țărănilor-agricultori, pe jumătate aservită, ea era într-o oarecare privință sub dependența economică și civilă (de natură feudală) a marilor proprietari ereditari din cantoanele respective; pe de altă parte, ea trebuia să-și îplinească „datoriile firești” față de guvernul local și de națiune.

Țărani Ucrainiei aveau dreptul de a schimba seniorul părăsind domeniul său și transportându-se pe latifundiile altor seniori sau ale statului. Ei erau obligați să plătească un impozit regulat către tezaurul național. Din punct de vedere juridic, ei erau legați de tribunalele nobleței și ale cazacilor.

Pentru cazurile foarte numeroase de altfel, în cari clase diferite se întâlneau pe un singur district, exista un regulament permanent, permitând un „modus vivendi”. Astfel, de exemplu, nobilii și cazacii cari posedau industrii sau case în orașe, erau supuși aceluiași sarcini și datorii, ca și burghezii. Magistratii, cari din punct de vedere juridic, erau subordonatei „Tribunalului general” (Judicium generale), erau însărcinați cu aplicarea legii în aceste cazuri speciale.

Acest regim social care se dezvoltă în mod gradat în Ucraina timp de trei secole (dela al XIV-lea până la al XVII-lea), când ea trecu

sub supremația lituaniană și poloneză, fu productul unei evoluțiuni remarcabile a societății ucrainiene din epoca precedentă, atunci când ea formă regatul ruten al Galitiei și Lodomiriei (XII—XIV) și mult mai târziu, Marele Principat al Kievului (IX—XIII).

Faimosul cod numit „Statut Lithuanien” încorporează legile în vigoare ale Ucrainiei din acea vreme. Acest cod scris în limba rutenă fu aplicat în Ucraina mai înainte ca ei să fie acceptat de Lituania, care-l aplică după ce se uni cu cea dintâi.

El fu alcătuit și stabilit după celebrul cod din Kiev „Dreptul ruthean”, compus el însuși din ordinul marelui duce Jaroslav cel înțelept din Kiev (1019—1054).

Locotenentul Sabin Codarcea.

— De vorbă cu ofițerii noștri. —

Arad, 27 Noemvrie 1915.

De-o săptămână în spitalul improvizat din Seminarul românesc aradan, de sub conducerea dnei Livia Dr. Vuia, distinsă deunazi pentru vrednicile d-sale de Samaritană, un nou pacient este tânărul locotenent român al regimentului aradan 33 d. Sabin Codarcea.

Optimist și îndrăgneaț fără seamăn, energic și impetuos în mișcări tânărul ofițer Codarcea timp de 6 luni a fost comandantul unei secții de mitraliere în campania de nord. Inzestrat cu alege destoiniciei ofițerul nostru s'a știut strecura cu „mașinile” și oamenii săi printre cele mai mari primejdii fără să riște pierderea nici a sa nici a subalternilor. Abia un om a rămas mort pe câmpul de luptă, și acela a fost „jertfa neascultării” — cum îmi spunea. Activitatea sa pe frontul rusesc a început-o cu rang de sublocotenent în Maiu, la Ostrozeț, 20 chilometri la dreapta Przemysl-ului, unde armata austro-ungară a executat atacuri violente timp de patru săptămâni.

Către finea lunii Iunie a făcut două isprăvi remarcabile. În crâncenele lupte încinse la Wodniki, fiind comandant al bat. II al regimentului 33 vicecolonelul Const. Burdea, a salvat într-o noapte secția mitralierelor amenințată să fie impresurată de Ruși, iar la Cuțurov a salvat din fața morții o întreagă companie. Pentru isprava din urmă a fost decorat cu signum laudis. Tot la Cuțurov, când observase că Rușii se apropie în număr mare, a dat ordin oamenilor săi să se retragă, iar el a îngropat o mitralieră, și pe cealaltă a luat-o în spate și a fugit peste mocirle în chip norocos!

Locotenentul Codarcea este originar din Sermaș, sat în săcuime, în apropiere de băile Tușnad. La 1909 a intrat voluntar în școala de cadeti din Cașovia și a servit apoi la regimentul 33 aradan timp de un an cu rang de ștegar și cu acest rang a plecat în campanie, întâia-oară pe frontul sârbesc, unde a rămas o lună. Trimis apoi pe frontul rusesc a luptat două săptămâni și s'a înapoiat grav rănit, cu partea dreaptă a claviculei sdrobotită de un glonte. Însănătoșat a intrat în școala pentru instrucție a mitralierelor din Bruck. În Maiu a plecat în fruntea unei secții de mitraliere a doua oară pe frontul rusesc, cum spuneam mai înainte și a fost necesitat din cauza ranei celei vechi și durerilor de spate să se înapoieze de pe front.

Elementul de sub mână sa a fost majorizat de Români cari au îndrăgii nespuse de mult pe superiorul lor tânăr, abia de 22 de ani, atât de afabil, de prietenos, de rezoluziv în mișcări, de discutat în a alege locurile ascunse de manevrare cu „mașinile”. Vioiu, glumeț, spontan și aprins suflet, veșnic optimist, exuberant în voie bună. Cu un așa „stăpân” nu se mai poate strecura teama de moarte în sufletul nimănui.

E bine să ne cunoaștem reprezentanții vigoarei românești și convorbirea cu locotenentul Codarcea a fost un deliciu. De sigur d-sa se va ținea de promisiune și, cel ce cu aparatul său fotografic a prins chipuri diverse, se va „executa” și pe sine pentru a împodobi cu chipul său robust paginile Albumului decorațiilor români.

Tratatul de alianță al României cu puterile centrale. Istoricul alianței româno-austro-ungare.

„Livre noir”. — Când a fost încheiată convenția secretă austro-română? — Răspunsul dlui P. P. Carp. — Este acest tratat obligator pentru România?

Arad, 27 Noembrie.

În anul 1912, luna lui Februarie n., am reprodus în coloanele acestui ziar textul unei convenții secrete între Austro-Ungaria și România. Acest text noi îl luasem dintr-o voluminoasă lucrare intitulată „Livre noir” (Cartea neagră) a unui înalt personaj diplomatic care se ascunde sub pseudonimul *Herzog von St. Sava*, lucrare dedicată contelui *Aerenthal*, fost ministru de externe al monarhiei.

Această lucrare cuprinde toate convențiile secrete dintre Austro-Ungaria deoparte și România, Bulgaria, Grecia și Muntenegru de altă parte.

Textul convenției secrete austro-române, ajuns în publicitate printr-o indiscreție diplomatică, nu fusese desminteț pe acea vreme din nici o parte.

Reproducerea acestui text în traducere românească în coloanele ziarului nostru este făcută — după cum amintisem atunci — din prima fasciculă a lucrării amintite, unde apăruse în fruntea fasciculei, sub titlul „*Convențiunea secretă austro-română*.”

În articolul I al acestei convenții se spune:

— **Austro-Ungaria și România conștiente de rolul pe care trebuie să-l joace în rezolvarea eventuală a problemei chestiunii Orientului, încheie, prin acest tratat, o alianță politică și militară.**

Acordul austro-român s'a făcut — după cum se arată în art. 8 în duplicat la *Ischl*, în ziua de 14 August anul 1880, rămânând în vigoare timp de 40 de ani, începând dela această dată. Tratatul este semnat de monarhul *Franz Josef*, prințul *Carol*, baron de *Haymerle*, ministru de externe austro-ungar și *Boerescu*, ministru de externe al prințului *Carol*, marele rege *Carol I* al României.

Mai târziu s'a încheiat și o convenție militară austro-română, cu caracter ofensiv și defensiv.

Despre toate acestea s'a scris și au fost comentate la vremea sa foarte pe larg în coloanele acestui ziar, precum și în întreagă presa mondială. Credem deci că este de prisos o revenire asupra acestora, mai adăugând că nici situația actuală nu e de atare încât să ne permită aceasta.

Dar iată că bărbați de stat ai României au început în presă o lungă polemică discutând valabilitatea acestui tratat de alianță pentru România.

Din parte-ne nu ne ingerăm în discuțiile acestea și nici nu vrem să ne impunem vederile noastre în această chestie, ci înregistrăm pur și simplu tot ceace se spune în legătură cu acest tratat de alianță.

Astfel, am ajuns în fericita situație să primim un număr al marelui ziar parizian „*Le Temps*”, organul ministerului de externe al Franței, în care corespondentul din București al acestui ziar publică un interview cu fostul ministru român *d. Take Ionescu*, care s'a făcut caracteristice comunicări despre

istoricul alianței dintre România și puterile centrale.

— De teama că întărirea sentimentului național al Românilor — a spus *d. Take Ionescu* corespondentului lui „*Le Temps*”, — poate deveni un pericol pentru Ardeal, Austria a căutat începând cu 1878 mereu prilej să încâtușeze România, cum a încercat și înainte de izbucnirea războiului mondial să supună Serbia. Când apoi la desvălirea statuei lui Ștefan cel mare în Iași un senator a vorbit despre perlele, cari lipsesc încă din coroana lui Ștefan, adică Basarabia și Bucovina, Austria a găsit pretext, pentru pretențiile machinații românești, cari s'ar îndrepta împotriva existenței monarhiei, să dea pe grav ofensată și să pretindă garanții. *Ioan Brătianu* s'a dus atunci la Berlin (1882) să ceară sprijinul lui *Bismarck*. Acesta l'a sfătuit să propună Austro-Ungariei o alianță, care ar fi o garanță pentru existența României. Constrânsă de necesitate, România a primit acest stat și așa s'a încheiat alianța cu Austro-Ungaria. Acordul a fost de atunci în repetite rânduri reînnoit, dar marea greșală a bărbaților de stat români a fost că au ținut la acordul de alianță și când alianța își pierduse baza de existență: când România era asigurată că nu va fi nimicită.

Înjghebându-se tripla înțelegere, s'a restabilit echilibrul de forțe, iar alianța nenaturală a devenit o povară ca de plumb pentru România, care în urma acestei alianțe n'avea nici artilerie de câmp, nici infanterie, nici artilerie de munte, nici fortificații în Carpați și nici fabrică de munițiuni și arme. Iar acordul de alianță amenință cu desăvârșire întreg viitorul României. Dacă Austria a putut impune cu forța, acum 30 de ani, o alianță României, care n'a însemnat numai renunțarea României la orice viitor politic, ci și încâtușarea ei în prezent, care va fi stuația României față cu o Austrie victorioasă în care Maghiarii ar fi atotputernici?

Iată ce răspunde „*Moldova*” organul dlui *P. P. Carp* într'un comunicat publicat în fruntea numărului de aseară:

— Nu avem de fel intenția de a deschide o polemică cu *d. Take Ionescu*. Fiind însă că dsa deduce din faptul că nimeni nu-i contrazice, confirmarea aserțiunilor sale suntem datori față de țară și în interesul viitorilor istorici de a stabili faptele.

Primul tratat a fost negociat la Viena la 1883, între *d. P. P. Carp* și prințul *Reuss* și încheiat la *Gastein*, între prințul *Bismarck* și *Ioan Brătianu*. Tratat de pace, merit mai mult a intimidă pe cei ce voiau războiul, decât a pregăti vre-o conflagrațiune europeană, el era, întrucât ne privește, dictat mai mult de interesele noastre, decât de interesele puterilor centrale.

Acest tratat s'a transformat la 1888 într'un tratat de accesione la care s'a asociat și Italia. Între dânsa și România, tratatul a fost negociat la 1888 de către dnii *Crispi* și *P. P. Carp* și ratificațiunile preschimbate la București între marchizul *Curtopassi* și *d. P. P. Carp*, pe atunci ministru de externe. Și nici la 1883, pentru România, și nici la 1888,

pentru Italia, nu era nevoie de nici o presiune pentruca, atât Italia cât și România, să se pue sub scutul unui tratat care a asigurat și uneia și alteia o eră de prosperitate neașteptată.

Toți oamenii de stat cari s'au succedat la cârma statului în România, au recunoscut binefacerile lui, și nici *Lascar Catargiu*, nici *Teodor Rosetti*, nici *Iorgu Manu*, nici *George Cantacuzino*, nici *d. Carp*, nici *d. Maiorescu*, nici *d. I. Brătianu*, într'un cuvânt nici unul, dar absolut nici unul din foștii președinți de consiliu, n'a ridicat vre-o obiecțiune în contra unor legături internaționale cari ne puneau la adăpostul oricărei primejdii.

De ce natură sunt acele primejdii, o simt acei cari și-au călcat cuvântul, și față de exemplul Italiei, cântecele de sirenă ale dlui *Take Ionescu* vor rămâne neputincioase”.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 26 Noembrie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Evenimente de importanță nu sunt.

Pe frontul italian: Pe frontul dela *Gorița* situația e invariabilă. Repetițiile atacuri date contra sectorului nostru dela *Oslavia* s'au zădărnicit. Pe coasta nordică a muntelui *San Michel*, lupta de noapte se continuă. Un atac direcționat contra vârfului acestui munte a fost sufocat în focurile noastre. Înaintările orientate contra sectorului nostru dela *San Martino*, le-am respins. Pe măsură ce Italianii recunosc zădărnicia atacurilor celor mai noi cu atât e mai vehementă ploaia canoanelor și a granatelor cu cari pustiesc orașul. Zi de zi sporește numărul caselor și a bisericilor arse și pustiite. Pagubele de până acuma se urcă la 25 milioane coroane, fără a putea fi apreciate proprietățile particulare, muzeele și obiectele de artă.

Pe frontul sudostic: Trupele austro-ungare combătute la cursul superior al *Dvinei* au respins dușmanul peste munții *Coles* și *Mazara* și au ocupat *Cainița*. Batalioanele noastre au respins *Muntenegrii* peste *Gilieva Planina* la sudvest de *Sienița*. Coloanele noastre înaintează în sus spre muntele *Mocra-Planina* la sud de *Novibazar*. La sudvest de *Mitrovița* am respins o trupă sârbească. Câmpul mierlelor este cu desăvârșire în posesiunea aliaților.

Berlin, 26 Noembrie. — Se comunică dela marelui cartier general:

Pe frontul occidental: În mai multe puncte a liniei s'au dat focuri de artilerie. Alte evenimente de importanță nu sunt.

Pe frontul oriental: Incercările Rușilor de a trece la *Miss Pulpa* s'au zădărnicit. Atacurile dușmane dela *Bersemünde* și *Dünaburg*, le-am respins nimicindu-le.

În armatele generalilor *Linsingen* și a prințului *Leopold de Bavaria*, evenimente de importanță nu sunt.

Pe frontul din Balcan: La sudost dela *Sienița* și *Mitrovița*, am respins diviziunile dușmane cari rezistau încă armatelor generalului *Mackensen*.

PENTRU „ALBUMUL DECO- RAȚILOR ROMÂNI”

nu uitați să trimiteți redacției „*Românului*” grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiunile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă).

O rugare.*)

Deodată cu darea de seamă pe care o faci azi la alt loc al „Gazetei Transilvaniei”*) mai am și o rugare.

Plec dela *faptul incontestabil*, că ori câte și oricare ar fi păreri și obiecțiunile față de îndreptățirea, servirea și *actualitatea* scopurilor urmărite de „Societatea pentru fond de teatru român”: ele totuși nu desleagă nici organele executive ale societății de îndatorirea de a păstra, a administra și, după putință, de a li și *spori* averea și nu scutesc nici pe singuraticii ei membri de datorința, *luată de bună voie asupra lor*, de a își achita regulat taxele și ratele curente și îndeosebi de a își achita fără amânare pe cele — *restante!*

De altă parte am în vedere și țin seama de *experiența*, că somațiile adresate singuraticilor membri prin poștă, chiar și cele trimise în plic recomandat, au fost aproape toate zadarnice și că *considerabile* cheltuieli împreunate cu expediția somațiilor și apoi cu *a chitanțelor* pentru taxele și ratele plătite — fără să mai luăm în considerare și *felul* în care se face și se poate face azi *corespondența nerecomandată* prin poștă! — pot fi, cu o *minimală bunăvoință*, foarte ușor evitate și *economizate* pe seama societății.

În baza acestor premise de o evidență incontestabilă:

Rog pe aceasta cale cu tot respectul și cu toată stăruința pe toți onorabili membri fondatori, pe viață, ordinari și ajutători ai societății noastre în genere și pe fiecare îndeosebi ca, luând în binevoitoare considerare multele și grelele piedeci de tot felul, inevitabile în timpurile pe cari le trăim, să nu mai aștepte deocamdată nici un fel de somație specială, ci să grăbească a își plăti fără amânare, *prin asemnată poștală* (posta utalyány) toate taxele și ratele anuale restante precum și pe cele curente, iar în loc de ori și ce altă chitanță să păstreze și să se mulțamească cu *recipisa poștală*, care este un *document public* și probează plata în mod neexceptionabil.

Banii să se trimită *direct și exclusiv* numai la adresa băncii „Albina, filiala Brașov” scriind pe cuponul asemnatei cuvenită indicație asupra destinației lor!

Brașov, în 23 Noemvrie 1915.

Dr. Nicolae Vecerdea,
casierul „Soc. pentru fond
de teatru român”.

*) Celelalte ziare românești sunt rugate să reproducă și ele aceasta rugare!

**) O vom publica și noi într'un număr viitor. — N. Rom.

Declarațiile lorzilor Churchil și Robert Cecil.

— Din Camera Comunelor. —

Berlin, 26 Noemvrie 1915.

La Camera Comunelor din Londra, lordul Churchill apărând în discursul său actele ministeriale trece în revistă situațiunea actuală.

După rapoartele ziarelor engleze apărute în ziarele berlineze lordul Churchill a spus următoarele:

— *Pentru a isbândi nu e nevoie ca să rupem liniile germane și nici să-i respingem de pe teritoriul pe care dușmanul îl ocupă. Chiar dacă liniile sale s'ar întinde foarte departe de granițele sale putem bate Germania mai complect în al doilea sau al treilea an de războiu decât dacă trupele aliate ar fi mers la Berlin în primul an de războiu. Dominațiunea noastră absolută asupra mărilor și distrugerea enormă și repede a combatanților germani sunt factori, pe cari ne putem baza cu încredere.*

În vreme ce puterea germană merge declinand, a noastră va face decât să sporească și

real și relativ. Datorim acest rezultat sacrii-cțiilor popoarelor francez și rus, cari până acum au suportat lovitura cea grea.

Lipsa de munițiuni a dominat în cursul campaniei 1915; lipsa de combatanți germani va face ca să se întoarcă împotriva Germaniei campania din anul ce vine.

Este evident deconcertant pentru noi de a constata că Bulgaria, după ce a cântărit toate șansele, a putut căpăta convingerea că victoria va rămâne puterilor centrale.

Poza și precizia mișcărilor militare germane hipnotizează anumite mici state, cari nu văd, sau nu pricep cât mult puternica și vechea națiune cu care Germania încrucișează spada este capabilă de a face față adversității, de a răbda desiluzii și greșeli, de a munci fără răgaz cu o îndârjire nemărginită, îndurând suferințe fără număr până ce în cele din urmă va face să triumfe cea mai mare din cauzele pentru care umanitatea a combătut vre-odată.

Vorbind de masacrele Armenilor, lordul Robert Cecil, subsecretar de stat la externe, a spus între altele:

N'a fost niciodată crimă mai oribilă în istoria lumii, căci n'a fost aci nici o provocare. Afirmatia cumcă agenții britanici ar fi escitat pe Armeni să se revolte este absolut falsă.

Suntem recunoscători flotei franceze de a fi salvat 4000 Armeni. Comandanții de vase engleze ar fi făcut la fel de ar fi avut prilej a salva vieți omenești.

Protecțiunea cea mai puternică pentru Armeni ar constitui victoria noastră în acest războiu; toate resursele noastre trebuiesc utilizate spre a silii pe dușman să accepte termenii păcii impusă de aliați. Umanitatea va fi recunoscătoare Franței pentru măsurile ce le-a luat în favoarea Armenilor.

Răspunzând păreri exprimate de un deputat cumcă Anglia ar trebui să facă reprezentaiuni Statelor-Unite și Elveției, după rapoartele ziarelor engleze lordul Robert Cecil ar fi zis:

— *Dacă am judeca util a face reprezentaiuni, Germania ar primi demersul nostru, cu plăcere, dar nu nouă ne incumbă a dicta guvernelor independente și neutre datoria lor.*

La drept vorbind Germanii singuri ar putea opri aceste masacre... Suntem de acord cu ultimele cuvinte ale lui Edith Cawell: „Patriotismul nu ajunge! Acest adevăr adânc a fost rostit de o mare patrioată și Germania sacrificând-o s'a înjosit și mai rău decât până acum.

D. Chamberlain, secretar de stat pentru Indii, răspunzând la o interpelare a zis că *membrii unei asociațiuni antibritanice, stabilită în America, au depus silințe mari spre a turbura pacea și spre a corupe armata din India septentrională. Populațiunea indiană din provincia în chestiune — a spus d. Chamberlain — a dovedit lealitatea sa opunându-se cu energie și din proprie inițiativă la aceste intrigi și dând sprijinul său puterii civile.*

Războiul european.

Consilii militare în țările aliate. — În ajunul unor mari evenimente.

Rotterdam. — *Pressa italiană comentează conșfătuirea anglo-franceză dela Paris, punând-o în legătură cu consiliile cari se țin în cartierul general rus, ca și cu consiliile de miniștri cari au avut loc de curând la Roma. Asupra acestor din urmă, presa italiană relevează concomitența lor cu dese audiențe acordate de regele Italiei la cartierul general atât difireților miniștri cât și generalilor Cadorna și Porro. Deaeseenea și ducele Abruzzilor, comandantul șef al forțelor navale italiene, a fost zilele acestea la Roma pentru a conferi cu locotenentul general al regelui, cu președintele de consiliu și cu ministrul marinei.*

Din toate acestea presa italiană trage concluzia, că s'ar lua importante hotărâri și observă că în câmpul adversar a și început să se arate o anumită șovăială (!); prevăzându-se evenimente destinate să modifice radical(!) condițiile în cari se desfășoară războiul balcanic.

Intr'adevăr, — se mângăie presa italiană — în timp ce pe frontul ruso-german și mai ales în regiunea Riga și Dvinsk, energica(!) presiune (?) a armatelor rusești silește (!) trupele germane la retragere(!), în celelalte puncte ale frontului trupele austro-ungare se mărginesc la o simplă defensivă(?). Pe de altă parte se semnalează înaintarea unor importante forțe germane spre frontiera ungară și în Serbia. În Franța, pe tot frontul dela Argonne la mare, se observă o crescândă activitate a trupelor franco-engleze.

Toate acestea dovedesc — concludă presa italiană — că suntem în ajunul unor importante evenimente.

Situația Persiei. — Comentariile presei italiene.

Roma. — „Il Nuovo Giornale” din Firenze comentând recentele evenimente din Persia observă că dacă guvernul șahului nu va da dovadă de circumspecțiunea necesară, *evenimentele însăși vor duce la scadență mai apropiată sau mai târzie a autonomiei persane.* Guvernul rus și cel englez au pus totdeauna la temelie politicei lor în acea regiune menținerea „independentei” persane, și tocmai pe acest teren s'a putut face acordul între interesele nu totdeauna (?) identice(!) ale celor două state. Ele nu pot dar decât să dorească menținerea „întregii independente”, dar interese și mai mari(?) le impun inelutabila obligație(!) de a se opune ca Persia, întocmai ca Turcia să devină domeniul „kultur”-ei germane.

Dacă prin urmare — încheie ziarul — Persanii se vor mai lăsa seduși(!) de intrigile germane, atunci vor fi hotărît ei înșiși *stârșitul neatârării lor* și se va fi dovedit încă odată că orice stat care se încredințează Germaniei, se îndreaptă spre o neînălăturată(!) robie(?).

O nouă divizie engleză spre Salonic.

Salonic. — O nouă divizie engleză debarcată acolo s'a îndreptat spre frontul sârbesc.

Mari forțe militare la Brindisi și Catania.

Roma. — Se semnalează o aglomerare de mari forțe militare la Catania și Brindisi.

Situația Albaniei.

Roma. — „Corriere della Sera” examinează situația care s'ar putea crea Albaniei în urma acțiunii popoarelor balcanice. Ziarul observă, că punctul de vedere al Italiei rămâne același și se îndreaptă pe „principiul naționalităților”. Popoarele balcanice luptă pentru aspirațiile lor naționale și vor avea întotdeauna, atâta timp cât vor rămâne pe acest teren, „sprijinul și simpatia Italiei, care s'a ridicat tocmai în numele acestui principiu și tot intru isbândirea acestui principiu a luat acuma armele”.

Sprijinind dreptul la existență și liberă dezvoltare a Albaniei, Italia înțelege să-și salvgardeze în același timp și „proprile sale drepturi” în Adriatică.

Roma. — Din Valona se semnalează o mare activitate în construirea căilor de comunicație din

**PENTRU „CARTEA DE
PAUR ROMÂNEASCĂ”**

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” orice act, dovadă de vitejie
: : : săvârșită de eroii noștri. : : :

oraș în interiorul țării. Bătăliile din împrejurimi au fost astupate.

Roma. — Din Durazzo se anunță formarea de bande albaneze din partea căpeteniilor supuse lui Essad-pașa.

Submarine italiene la Cirenalca.

București. — Se anunță din Roma: sosirea la Tobruck (Cirenalca) a 4 submarine italiene. La Benghazi au fost debarcate două regimente de infanterie.

Important consiliu militar rus.

Petrograd. — D. Sassonow s'a dus la cartierul general pentru a lua parte la un important consiliu militar ce a avut loc sub președinția șarului de față fiind principalii șefi ai armatei.

Expediția balcanică a Italianilor.

Bern. — „Daily News” anunță din Roma, că planul expediției italiene în Balcan a fost elaborat până în cele mai mici amănunte. Generalul Ameglio, care a condus expedițiunea tripolitană, a sosit acum două săptămâni la Roma și lucră de atunci neîntrerupt împreună cu statul major italian la planul expedițiunii balcanice.

Italia dorește să opereze în Libanon.

Lugano. — Lui „Secolo” i se anunță din Roma: Aci se poate observa un curent, care dorește ca teatrul de operațiuni să fie mutat din Balcan în Asia. Dorința acestui curent o motivează acțiunea Pașei Djemal în Libanon. Acest fruntaș june turc, care căzuse la timpul său în disgratie și a fost transferat în îndepărtatul vilaiet Libanon, pare a-i fi armat pe Druzi și operează acum pe răspunderea sa proprie împotriva stăpânirii turcești.

Probabil că afară de Druzi Djemal va fi câștigat de partea sa și elementele creștine din regiunea Libanonului. Chiar din cauza aceasta se crede în Italia, că aceasta parte a imperiului turcesc e foarte periclitată. Dacă aliații vor lua parte în acțiunea lui Djemal, în acest caz vor putea opera pe un teritoriu, unde Germania nu poate trimite trupe.

Intreprinderea Englezilor în Asia.

Bern. — „Corriere della Sera” anunță din Alexandria că Englezii pregătesc o campanie în Asia, pentru ca să prevină înaintarea turco-germană. Înainte de toate ei voiesc să nimicească toate lucrările executate de armata expediționară turcă împotriva canalului Suez.

Probabilă remaniere a cabinetului austriac.

Viena. — În cercurile politice se știe, că baronul Bienerth, guvernorul Austriei de jos, se va retrage în curând dela postul său din motive sanitare. În același timp vor avea loc importante schimbări în persoane probabil și în sinul guvernului.

Kitchener în Roma.

Roma. — Kitchener a sosit la Roma și l'a vizitat pe Sonnino. Peste câteva zile ministrul de război englez va pleca la cartierul general italian unde se va sfătui cu regele italian și Cadorna.

Caillaux în Haga.

Haga. — Ziarele olandeze sunt informate că Caillaux, despre care se vorbește azi mai mult și e privit ca cel mai mare om al viitorului apropiat, se pregătește să meargă la Haga. Ziarele olandeze fac combinații în legătură cu această știre și probabil, că această călătorie a fostului ministru francez nu e fără importanță. Ziarele parisiene publică în legătură cu aceste știri desmintiri după cari Caillaux, de când s'a întors din America de sud, unde a fost în misiune de stat, n'a părăsit încă Parisul.

LuPtele la Bagdad.

Londra. — Oficiul indic comunică cu datul de 12 l. c.: Trupele britanice după o luptă violentă, care a dăinuit ziua întregă, au cucerit pozițiunile turcești la Ktesiphon, la 18 mile dela Bagdad, și au capturat 800 oameni și multe arme și obiecte de echipare. Englezii au pierdut 2000 oameni, morți și răniți. În noaptea de 23 spre 24 Noemvrie au respins cu succes contra-atacurile Turcilor; azi însă Englezii, lipsindu-le apa, au fost constrânși să se retragă la râu, care e la 3—4 mile mai în jos de pozițiile cucerite.

România trece printr'un moment grav!

Senzaționale declarații ale unui ministru român.

Insemnătatea comunicatului bulgar. — Rusia urmărește bombardarea orașelor dunărene bulgare. — Bulgaria hotărâtă să răspundă. — Ce se spune în cercurile puterilor centrale? — Guvernul român și îngrămădirea Rușilor la Reni. — Lucrările pentru lărgirea podurilor pe linia Ungheni-Iași. — România și puterile centrale.

Arad, 27 Noemvrie.

Am publicat, într'un număr recent al ziarului nostru, că a apărut un comunicat al guvernului bulgar, prin care acesta își declină orice răspundere, în cazul când fiind nevoit a se apăra împotriva unui eventual atac pe Dunăre din partea flotei ruse, granatele ar cădea pe teritoriul român.

Reproducem încă odată, pentru importanța ce comportă, acest comunicat bulgar, care spune:

„Agenția telegrafică bulgară aduce știrea că după bombardarea Varnei, guvernul bulgar natural s'a văzut silit să ia măsuri împotriva unui eventual atac al flotei rusești de pe Dunăre ori al aeroplanelor rusești, împotriva Rusciukului. Cu privire la această eventualitate guvernul bulgar a rugat guvernul român să ia măsuri pentru a încunajura eventuale cazuri de nenorociri și alte urmări nedorite, cari s'ar putea naște în urma bombardării Rusciukului din partea Rușilor.

Acest comunicat, de o extraordinară gravitate, a trecut neobservat. El a fost pur și simplu înregistrat de presa română și străină, ca un simplu fapt divers.

Și cu toate acestea, din informațiunile ce posedăm, informațiuni ce deținem din lumea diplomatică, acest comunicat — în aparență inofensiv — poate să aibă urmări dintre cele mai grave, cari să determine România să părăsească neutralitatea ce și-a impus dela începutul războiului, luând poziție alături de una din grupările beligerante.

Și acum, iată împrejurările ce au determinat guvernul bulgar de a trimite guvernului român comunicatul în chestiune:

Rusia nu se poate încă desmetici de lovitura pe care i-a dat-o Bulgaria, mergând alături de puterile centrale spre a-și alipi Macedonia. Pentru a pedepsi aceasta trahare a Bulgariei — cum este numită în Rusia acțiunea regatului bulgar — primul pas în această direcție a fost făcut de Rusia prin bombardarea Varnei.

Dar Rusia nu se mulțumește cu atâta. Ea a pregătit o flotilă ușoară de monitoare și torpiloare pe care are intenția de a o trimite pe Dunăre cu misiunea — în primul rând de a supraveghia și, dacă se poate, opri aprovizionarea Bulgariei cu arme și munițiuni și în al doilea rând, să bombardeze orașele bulgare de pe țărmul Dunărei.

Guvernul bulgar înștiințat despre acest plan al Rusiei, a început să ia toate măsurile dictate de împrejurări, spre a răspunde — după cum se cuvine — agresiunii ruse.

Astfel marele comandament bulgar a început să instaleze, în apropiere de fiecare oraș dunărean, tunuri de diferite calibre și în special tunuri pentru atacul aeroplanelor și mortiere pentru atacul flotei.

„Guvernul rus, — se spune în cercurile diplomatice din București ale puterilor centrale, — socotind că Bulgaria — de teamă de a nu provoca pe România, prin faptul că granatele tunurilor sale ar cădea pe teritoriul român — are intenția să bombardeze orașele neîntărite de pe țărmul bulgar. Constatăm, însă, că s'a înșelat amar. Bulgaria prin comuni-

catul publicat de ziare, s'a făcut datorica, trăgând atențiunea României asupra pericolului la care o expune o eventuală agresiune a Rusiei. Dacă România voeste să previe acest pericol, n'are decât să facă cuvenitele intervenții la Petrograd. Dacă nu voeste să suporte consecințele și să tragă concluziile ce se impun.

Puterile centrale și aliatele lor sunt hotărâte să se apere cu orice preț și prin orice mijloc. Țările neutre n'au decât să aleagă.

Acesta este limbajul ce se ține în cercurile puterilor centrale. Ori și cine va înțelege gravitatea lui.

Iată de ce am spus că acest comunicat bulgar, prin consecințele ce poate avea, este de o gravitate excepțională.

Cetim în „Libertatea”, organul dlui N. Fleva, în numărul ce primim azi la redacție:

„Un membru al guvernului aflându-se în mijlocul câtorva mari agricultori a făcut o declarațiune a cărei importanță nu ne poate scăpa.

Întrebat dacă remanierea guvernului va avea loc, ministrul a spus următoarele:

— Mie-mi pare rău că zările guvernului nu pot vorbi acum, fiindcă ele ar avea ocazia să arate cât de inepti sunt aceia cari colportază acum prin o anumită pressă svonuri, create intrigi, despre o remaniere ministerială.

Mai puțin ca oricând guvernul și partidul liberal se interesează acum de remaniere. Dacă s'ar ști că trăim acum cel mai grav moment pentru țară, pentru siguranța noastră.

Un imperiu vecin a grămădit în timpul din urmă la granița noastră o armată de câteva sute de mii de oameni.

Sunt momente mari, nu poate fi vorba acum de remanieri. Nu e timpul să schimbăm măcar un prefect de jude”.

Declarațiunile ministrului au produs o adâncă impresie asupra grupului de mari agricultori.

Ziarul „Gloria” din Iași, comunică următoarea informațiune:

„Diracțiunea căilor ferate a dispus să se grăbească cu terminarea lucrărilor pentru lărgirea podurilor pe linia Ungheni-Iași. Zilele acestea vor fi terminate și lucrările pentru lărgirea podului dela Cristești, ultima lucrare ce a mai rămas.

Imediat după aceasta, se va experimenta circulația trenurilor directe Petrograd-Iași”.

„Corriere della Sera” din Milano e informată din București că Germania și Austro-Ungaria au făcut un nou demers la guvernul român pentru clarificarea neutralității României și în scopul inițierii tratativilor asupra concesiunilor ce să se acorde României pentru neutralitatea ei. În cercurile politice se vorbește despre o remaniere a guvernului, care însă n'ar avea ca urmare vre-o schimbare în politica României. Nu se știe nimic nici despre o violare a neutralității sale, care s'ar fi săvârșit, petrecând câțiva marinari austro-ungari câteva ore pe o insulă românească. În zilele cele mai apropiate vor pleca din porturile românești spre Austria numeroase va-poare cu cereale.

rioară a voinței dumnezeesti, ce lucrează în istorie; dacă a fost cândva o puternică luptă pentru pâine, începem cum s'a ajuns la teoria „mişcărilor sociale” ca elux al intereselor economice — materiale; dacă întâlnim pe cineva cu un puternic instinct al rasei, ni se lămurește, de ce întreaga istorie, pentru el, este o luptă de rase, sau națiuni.

Istoria, filozofia istoriei, înțeleg trecutul în intimitatea sa, numai intrucât împrejurările, faptele, întâmplările acestuia le permit să proiecteze prezentul în el...

În științele exacte sau naturale inteligența omească lucrează pentru adevăr — indiferent că-l este accesibil sau nu (surprinde poate că numai latura practică a lucrurilor), — ideile științifice le putem defini ca — reflex al realității în conștiința noastră, — cu ele putem opera în lupta noastră pentru traiu. Altfel stau lucrurile pe terenul ideilor, cari se ivesc cu rostul de-a ne conduce în sinul societății: ele sunt expresia radicală a mișcărilor produse de viață, ele sunt creațiuni ce cad mai mult în direcția instinctului decât a inteligenței, ideii-forțe, ideii de realizat.

Analizând diversele teorii de filozofie a istoriei, descoperim, că cele mai multe se întemeiază pe credința, că ideile sociale sunt înrudite după naștere, originea, metoda lor cu cele ale științei exacte. Această credință a îndemnat pe diferiții cugetători să considere ideile, cu cari lucrează ei, ca un fel de idei eterne mai presus de timp și cari tocmai de aceea se manifestează în orice timp. Au uitat, că construcțiile lor ideale sunt produsul unui timp — și și-au pus prea puțin întrebarea critică: cu ce drept proiectăm caracteristica epocii noastre în întreg trecutul istoric al neamurilor?!

Istoricul sau filozoful și-ar mai putea lua refugiu la o facultate metafizică, la un dar dumnezeesc, cu ajutorul cărui ar fi în stare să reconstruiască trecutul, la intuiția creatoare a geniului, care pătrunde spiritul unei epoci în unicitatea sa ireductibilă. Printr'o astfel de teorie ni se oprește însă a privi, cu o pretențiozitate, care atinge obrăznicia, orice critică a ei. Admitem, ce-l drept, intuiția aproximativă a celor ce-au fost; dar rădăcina ei tot prezentul rămâne.

Pentru antropomorfismul științelor naturale (lămurirea naturii prin elemente psihice omenesti) găsim astfel un punct sinometric și în istorie: lămurirea realității trecute prin elemente istorice de azi. Criticismul — cercetarea genezilor ideilor, a valorii și limitelor lor — aplicat asupra ideilor istorice are acelaș rezultat ca și în alte părți: delaturarea încrederii dogmatice în rezultatele cugetării și presimțirea unei realități cu mult mai largi și mai adânci, decât aceea, pe care suntem în stare s'o cuprindem.

Lumea învățaților de astăzi concepe tot mai mult istoria ca o știință, ce se deosebeste radical atât de cele exacte, cât și de cele psihologice. Obiectul ei este o teorie de fenomene complicate, cari nu se mai reintorc niciodată, — evoluția culturii, care se întâmplă o singură dată. Visul unor legi istorice după analogia celor naturale este părăsit pe zi ce merge. Realitatea istorică este o succesiune de momente ireductibile, incomparabile.

Și critica interpretărilor, ce se fac trecutului, — ne duce la această concepție despre istorie. Cauzele cele mai intime, factorii, cari lucrează mai în ascuns, partea cea mai intensă, mai psihologică — dintr'un perioadă oarecare — ne sunt mai puțin accesibile. Toate le traducem în limbajul nostru. Criticismul istoric ne îndeamnă, să presupunem continuul nou în istorie, dar totodată ne lasă în neputința de al simți, de al construi, de al crea; este poate de ajuns însă și numai atât, că îl indică...

Lucian Blaga.

Distingerea regimentului sibiian la Mitrovița. Corespondentul lui „Die Zeit” scrie de pe frontul rusesc:

Enorma pradă de războiu în material, care a căzut la Mitrovița în mâinile trupelor austro-ungare, poate n'ar fi fost așa bogată, dacă un batalion al regimentului de infanterie Nr. 31 (recrutat din Români ardeleni. — N. Red.) cunoscut prin strălucitele sale fapte de războiu — ca de pildă lupta pentru Ivangorod — nu s'ar fi distins iarăș prin o deosebită tinută. Sibiienii, fără a primi ordin special, au înaintat cu cea mai mare îndrăzneală și au tăiat calea coloanelor sârbești în retragere așa că s'a putut asigura marea pradă de războiu.

Lectură pentru răniți. Un vrednic preot român, ce vrea să rămână anonim, a trimis administrației ziarului nostru suma de 4 cor. cu destinația să se împartă la răniții români aradani exemplare din Calendarul partidului.

Logodnă. Dsoara Florica Bodea din Buteni și d. Dr. Teodor Babutia din Saturău logoditi.

Felicitările noastre!

SOARTEA PRISONIERILOR NOSTRI DIN SERBIA. Din Viena se anunță: Biroul pentru protejarea prizonierilor de războiu a Crucii roșii din Viena, printr'un reprezentant din străinătate s'a interesat despre soarta prizonierilor noștri din Serbia. Comandantul prizonierilor, vicecolonelul Supaneț a dat răspuns telegrafic în care spune că pornit din sentimente umane, face posibilitățile supraomenești în interesul prizonierilor și soarta lor îi zace la inimă. Familiile lor pot fi liniștite. Despre celelalte dispoziții are să dea anunț.

Un asasinat îngrozitor. Din Eperjes se comunică: Un îngrozitor asasinat s'a întâmplat în comuna Szarazvölgy din comitatul Sáros. Soldatul Szedlák János a venit de pe câmpul de războiu pe un scurt concediu. Părintii lui de vârstă înaintată, s'au bucurat de reîntoarcerea lui neașteptată și n'au băgat de seamă purtarea ciudată a feciorului lor, care repeta mereu că mamă-sa are trei spirite rele pe cari el trebuie să le alunge. Astăzi și-a îndeplinit îngrozitorul plan. A aruncat la pământ pe mamă-sa neputincioasă și a omorât-o cu lovituri de topor, iar pe tatăl său bolnav l'a străpuns de mai multeori cu cuțitul. Numai cu mare greutate a putut fi înfrânt de vecini și predat poliției care l'a transportat la Eperjes la comanda militară. Fapta și-a comis-o într'un moment de nebunie.

Uriș dreadnought electric american. Șantierele din Brooklyn construiesc de prezent superbul dreadnought „California”, care va fi lăsat peste doi ani și va constitui o inovație semnificativă și radicală în strategia navală americană, realizând un vis mare care a frământat de ani pe inventatori și electricieni. „California” va costa șapte milioane dollari, va avea o lungime de 187 metri și lățime de 30 metri.

Acest leviatan al mării Statelor-Unite va fi provăzut cu o baterie de 12 tunuri și cu un mare număr de torpile.

Pentru refugiații din Serbia. Un comitet din Londra constituit pentru ajutorarea refugiaților sârbi a transmis Dnei Lady Barclay soția ministrului englez la București suma de 2 mii livre sterlingi (aproape 57 mii lei) cu scopul de a se distribui Sârbilor refugiați în România.

Moartea Primatului din Olmütz. Se anunță din Olmütz: primatul dr. Bauer a murit ieri seara la 7 ore.

80.000 chinezi în Rusia. Din Copenhaga se anunță: Guvernul rus a adus din China 80.000 muncitori pentru construirea drumurilor de fier. O parte din ei vor fi aplicați în minele siberiene.

Schimbul prizonierilor de război englezi și germani. Din Vlissingen s'anunță: La 6 și 7 Dec. se va face peste Vlissingen schimbul prizonierilor de războiu răniți germani și englezi.

Reîntoarcerea în Atena a reginei văduve. Din București se anunță: Din Atena se telegrafiază că regina văduvă a Greciei, care este mare ducesă rusă, s'a reîntors din Rusia la Atena.

Averea națională a Angliei. Din Rotterdam se telegrafiază: Membrul partidului muncitor din Anglia, Thorne, a întrebat în casa de jos pe vistiierul imperiului britanic câtă este averea națională a Angliei? Vistiierul a făcut comunicația că averea națională a Angliei este în valoare de 26 miliarde funți sterlingi; iar venetele anuale corespund la 4 miliarde funți sterlingi. Thorne a spus că aceasta sumă e de ajuns ca Anglia să poată continua războiul până la sfârșit.

Miniștrii austriei la Budapesta. „Budapesti Tudositó” anunță: Ministrul de agricultură austriac Zenker sosit ieri din Viena la Budapesta însoțit de șeful de secție Seidler și consilierul Dr. Binder, s'a sfătuit azi cu ministrul de agricultură baronul Ghillány. La consfătuirea la care au luat parte și experți s'au tratat afaceri de alimentație. După amiazi, ministrul austriac s'a reîntors la Viena.

x Trăsuri pentru copii, Scăunele Pentru copii, jucării dela cele mai ieftine până la cele mai fine, apoi elegante reticule pentru dame, garnituri Pentru călătorie, manicur și garnituri de pieptare și tot felul de cadouri, obiecte pentru soldați etc., asortiment foarte bogat la Hegedüs Gyula, Arad, bulevardul Andrássy nr. 16.

x Pieptare (sweter) din păr de cămilă, pantaloni, velinte, tricote, tricote de mătăasă de hârtie, ciorapi de păr, mănuși și tot felul de obiecte pentru iarnă, pardesiuri de gumă, pălării elegante, cravate, albituri etc., în asortiment bogat, cu prețuri foarte ieftine în prăvălia de modă Pentru bărbați „Chic”, Arad, bulevardul Andrássy nr. 16.

x Ocaziune specială! Am reușit să cumpăr ieftin dela un renumit fabricant german un stoc de cele mai fine fabricate de piele și anume: reticule pentru dame și pungulițe pentru bani mărunți. În consecință sunt în situația a oferi on. mei mușterii toate aceste mărfuri cu prețuri convenabile. *Marele magazin Fischer, Arad,*

Ultima oră.

LUPTĂ NAVALĂ.

Berna. — „Corriere della Sera” anunță din Londra: De pe insulele Anholt și Lasö sosesc știri despre mari lupte navale. În 19 Noemvrie s'au văzut de aici vre-o 25 torpiloare înaintând cu vemență, iar ziua următoare ele și-au schimbat direcția. Știrile spun că nu toate au fost vase germane, după toate probabilitățile la Kategat s'a dat luptă navală între vasele de războiu germane și engleze. Vase de războiu engleze au fost văzute la Maustrand, depărtare de 100 mile de Halmstadt.

D. V. BRĂTIANU DESPRE ACȚIUNEA BALCANICĂ.

București. — D. Vintilă Brătianu, fratele dlui prim-ministru I. Brătianu, a ținut o conferință la clubul partidului liberal. D-sa a spus, că împătrita înțelegere ar săvârși o sinucidere abandonând acțiunea balcanică. În consecință ne putem încă aștepta la lupte sângeroase. Până va suna ora hotărâtoare, România trebuie să-și concentreze toate forțele, iar până la acea oră ea va trebui să se apere de orice turburări interne și de ademeniri din afară.

VAPORUL ROMÂN „MĂGURELE” ACOSTAT DE UN TORPILOR BULGAR.

București. — Direcțiunea navigației fluviale române din ministerul de lucrări publice, a primit o telegramă din partea căpitanului vasului „Măgurele” care arată că pe când făcea cursa între Oltenița și Cernavodă, a fost acostat de un torpilor bulgăresc. Comandantul torpilorului bulgar a somat pe căpitanul vasului „Măgurele” să se oprească, ceea ce acesta a și făcut.

Comandantul torpilorului bulgăresc a cerut hârtiile vasului „Măgurele” voind în acelaș timp să-i facă și perchiziție.

Căpitanul vasului românesc a refuzat să-i arate hârtiile și s'a opus la perchiziționare.

În urma acestor energice protestări vasul românesc a plecat continuându-și cursa, iar vasul bulgăresc s'a depărtat spre țarmul bulgar.

Cazul acesta a fost adus la cunoștința dlui ministru al lucrărilor publice, care la rândul său a înștiințat pe d. ministru de externe.

ROMÂNII ARESTAȚI ÎN BULGARIA — EIBERAȚI.

București. — „Viitorul” anunță, că cei trei supuși români cari fuseseră arestați la Sofia, bănuți de spionaj, au fost puși în libertate. Guvernul bulgar și-a luat chiar angajamentul de a le rambursa cheltuielile de drum.

ROMÂNIA IARĂȘ TRATEAZĂ CU RUSIA.

Berlin. — Lui „Lokalanzeiger” i se scrie din Cristiania: Între România și Rusia s'au început iarăș tratative, cari au un curs favorabil.

5 CORPURI DE ARMATĂ RUSEȘTI ÎMPOTRIVA BULGARIEI.

București. — Tarul a mobilizat 5 corpuri de armată împotriva Bulgariei. Armata expediționară va pleca încă în decursul acestei luni.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

ANUNȚ.

Se caută pentru domeniul dlui deputat Dr. Stefan C. Pop din comuna Maroseperjes, (Chelmac) com. Timiș lângă Murăș, cercul Lipova

un conducător de economie.

Se recere, să fie respectivul versat în ale economiei, diligent și provăzut cu atestate despre iscusința lui.

Petenții să se adreseze direct dlui deputat Dr. Stefan C. Pop.

Arad, str. Fábrián Gábor Nr. 7.

Po 2556-6

„Câmpiana”

Institut de credit și economii, societate pe acții în Mócs (Kolozs megye).

Concurs.

Subscrisul institut de credit și economii primește numai decât în serviciile sale:

1. Un contabil cu salariu lunar de C. 200.
2. Un practicant cu salariu lunar de coroane 120.

Cei, cari doresc, să ocupe unul din aceste posturi, să-și trimită actele până la 4 Decembrie a. c.

»CÂMPIANA«

institut de credit și economii societate pe acții în Mócs.

(Ca 2558-8)

ANUNȚ.

Ca practicant se primește un tânăr din familie bună, absolvent de 3 sau 4 clase medii; precum și un comis; (specialist în manufactură se preferă). la firma

Ioan Comșa & Fiu.

(Co 2559-9)

Seliște (Szelistye).

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Siria (Világos) Petru Benea, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anul 1913 — 1914

Vin alb — — —	1.40	1.15
Rizling — — —	1.50	1.20
Roșu de Miniș — —	1.80	1.30
Cartenet — — —	1.60	—

Vinuri noi din anul 1915.

Vin alb — — — —	—	—88
Rizling — — — —	—	—90
Šiller — — — —	—	—96

Vinul se expediază cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni

Pentru calitatea vinului garantez.

Po 2512

Petru Benea

prop. și neg. de vinuri Világos (Arad m.)

Semințe de curcubetă

(dovleac, luda) în orice cantitate cumpăr cu cel mai mare preț al zilei, plătite în bani gata. Ofertele sub deviza »Semințe de curcubetă« să se trimită la administrația ziarului »Românul« în Arad.

Publicare.

În cancelaria notarială din Reșinar (Resinár Szeben m.) află aplicare momentană

un cancelist

umblat în afacerile notariale. Salar lunar 80 Coroane. A se adresa subscrisului.

Ioan Jiucoiu,

notar com.

(J 2557-2)

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.**SITUAȚIUNE SUMARA.**

1914.		1915.	
25 Octombrie		17 Octombrie 24 Octombrie	
ACTIV			
153 910 192	—	aur (monete)	177 978 340
216 710 192	100 000	„ (depozitat)	25 220 000
685 737	56 700 000	„ (lingouri)	290 000
253 988 790	—	trate și disponibil contid. ca aur	80 980 132
142 798 147	—	Argint și diverse monete	—
11 273 958	—	Efecte scontate	—
—	—	{ 33 640 900 Impr. pe ef. publice	26 585 800
11 956 857	—	{ 152 040 900 Impr. pe ef. publ. în ct. crt;	47 877 100
16 645 777	—	{ 109 157 247 42 883 658 din care nu s'au ridicat lei	28292 880 19 584 240
4 014 281	—	Imprum. Statului de 15 milioane fără avandă (1901)	—
6 751 412	—	Imprumutul statului în cnt crt pe bonuri de tezaur 3% aur (1914/1915.)	—
1 090 187	—	Efectele Capitalului social	—
1 185 518	—	Efectele fondului de rezervă	—
131 962 245	—	„ amort. imobil. mobil. și mașinilor	—
323 241 792	—	Imobile	—
40 843 342	—	Mobilier și mașini de imprimerie	—
23 626 645	—	Cheltuieli de Administrațiune	—
9 038 169	—	Efecte și alte valori în păstrare	—
1189 813 049	—	Bonuri de tezaur 3% aur în gaj p. Imprum. Statului	—
12 000 000	—	Efecte în gaj și în păstrare provizorie	—
37 493 846	—	Conturi curente	—
5 607 592	—	Conturi de valori	—
583 733 042	—	Conturi diverse	—
3 810 594	—	Capital	—
6 336 954	—	Fond de rezervă	—
26 802 212	—	Fondul amort. imobil. mobil. și mașinilor	—
455 204 037	—	Bilete de bancă în circulațiune	—
58 847 771	—	Profit și Pierdere	—
1189 813 049	—	Dobânzi și beneficii diverse	—
		Conturi curente și recipise la vedere	—
		Efecte și alte valori de restituit	—
		Conturi diverse	—
		Taxe: Scont 6%, Dobânda 7%	—

Ultoi de viie

soiu american neted și cu rădăcini, diferite soiuri, garantând pentru veritabilitatea lor, furnizează în asortimentul cel mai bogat cunoscuta și încrezuta firmă.

„Kisküküllőmenti első szőlőoltvány telep”

Proprietar:

Frideric Caspari

Mediaș, (Medgyes)

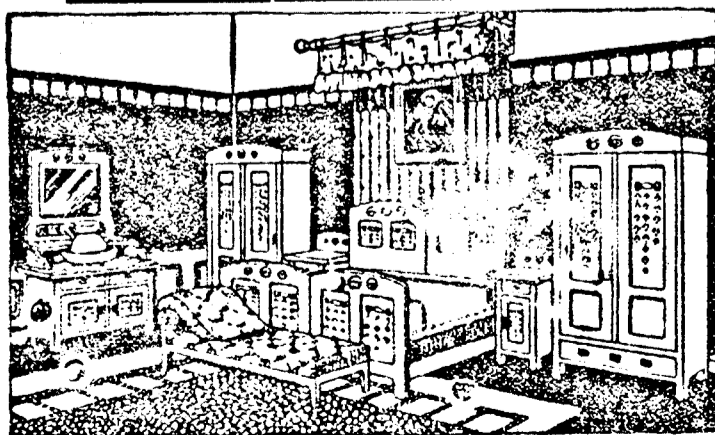
comit. Târnava-mare (Nagy Küküllő m.)

Cereți preț curent ilustrat!

Acest preț curent cuprinde toate scrisorile de recunoștință sosite din diferite regiuni ale țării. în consecință înainte de a face comanda ori care proprietar de vie poate cere informații verbale sau în scris dela persoane cunoscute relativ la încrederea de care se bucură numita pepinieră.

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

VARȘET, strada Kudritzner numărul 44-46.

Cea mai renumita

mare fabrică de mobile

din sudul Ungariei (Versecz).

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covore, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut. — (Sa 113)

Frisch Károly

Temesvár-Józsefváros, Hunyadi-ut 64.

Măestru de Impletituri de sârmă și de site.

Execută îngrădiri de poieni, parcuri și cruci mormântale, impletituri pentru site pentru nisip și piatră, apărătoare de schintel pentru hornuri de locomobile cu aburi, etc.

Magazin de site, sârme fine, contrapulte, pentru economie și pentru casă, — cu prețuri foarte ieftine.

(Fi 2104)

Haine de vară,

pardesiuri, haine pentru bărbați, haine pentru baluri, articli de toaletă, umbrele, perdele de dantele și de pânură se curățesc și vopsesc cu multă grijă și specialitate în

stabilimentul meu industrial de vopsitorie de pânuri și de curățitorie chimică,

aranjate cu cele mai noi mașini din străinătate. — Despărțământ special pentru curățitul, vopsitul pălăriilor pentru bărbați și femei. — În cazuri de moarte hainele de pânură și de mătasă, hainele pentru bărbați etc. se vopsesc grabnic în negru. — Hainele de bărbați date spre curățire se și reparază cu specialitate în croitoria mea specială. — Serisori de recunoștință din toate părțile țării.

Lucza József, vopsitor de pânuri și curățitor chimic Szeged.

TELEFON: 994.

Prăvălie și stabiliment principal: str. Laudon, nrul 9., colțul pieței Valeria. (Lu 2106)

TELEFON: 994.

Carl Stürner

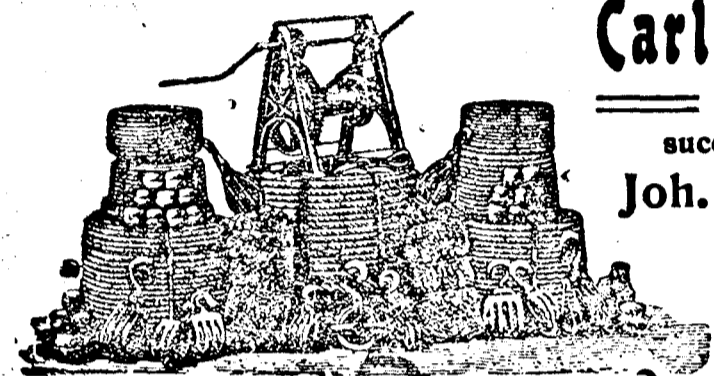
funar
succesorul lui

Joh. Ongert's

SIBIIU

Hermannstadt

Saggasse 22.

■ Oferă lucrări de cânepă curată: funil pentru transmisiuni, funil pentru care, legătoare, streanguri, căpește, cingătoare ațe pentru rolete, ață pentru saci etc.

■ MARE ASORTIMENT DE AȚE ȘI FUNĂRII. ■

Revânzătorii primesc rabat!

Su 2069

CEASURI PENTRU BISERICI.

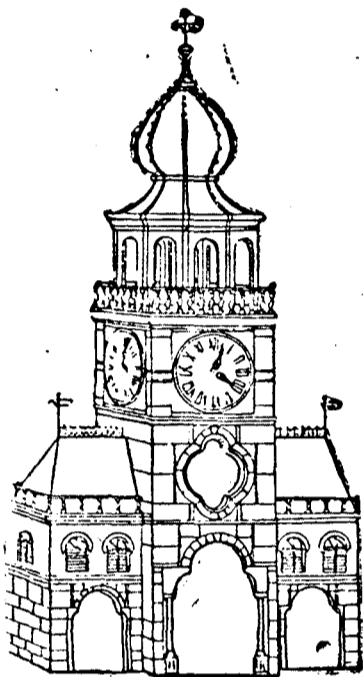
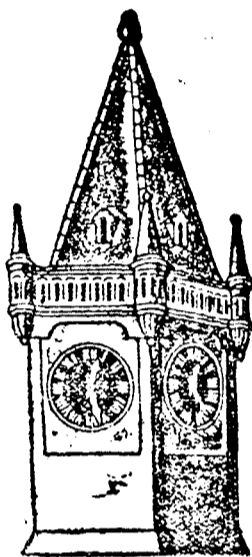
SZÁNTHÓ GYULA

fabrică de ceasuri pentru biserici

NAGYVÁRAD,

Damjanich-utca 30 szám.

■ ■ ■
Oferă ceasuri pentru biserici cari se trag odată pe săptămână, odată la 8 zile și odată la zi, durabile și precise. Prețuri ieftine. Fabrică cu putere electrică. Garanția pe mai mulți ani. Prețurile la dorință se trimite gratis. Placi (tablă) pentru ceasuri cari luminează noaptea, executate admirabil. — Prețuri ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

SZLANNÁR ÉS RÓTH

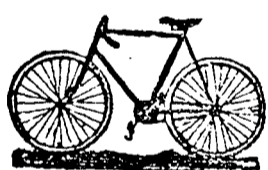
întreprindere de pictură de sticlă, altare, biserici și sticlărie decorativă

Oradea-mare (Nagyvárad), Arany-János-u. 14.

(Sa 2166)

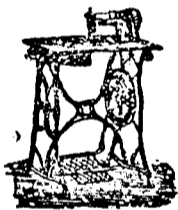
Execută foarte frumos pictarea de sticlă, biserici, altare, icoane și fresco, toffelul de lucrări de marmoră. Execută decorațiuni de sticlă, lucrări de mozaic italiene și americane. Aurituri și pictarea tablourilor staționare.

Ha 2186

F. HACK

mecanic

Sibiu-Nagyszeben, Dragoner-wache nr. 2.
lângă WILHELM ANDREE.

Execută toffelul de lucrări în bransa aceasta și anume:

mașini de cusut, biciclete, gramofone, aparate cinematografice, aparate fotografice, instrumente speciale și brevetate, precum și introducerea curentului electric și rețea telefonică.

Serviciuprompt și conștiințios. :: :: Prețuri ieftine.

Dufek Kálmán,

atelier de colorat și fabrică de curățire pe cale chimică

Cluj (Kolozsvár), str. Hegedüs Sándor nr. 5.

Recomadă colorarea și curățirea pe cale chimică a hainelor de dame și bărbați, perdelelor, lucrurilor brodate și de mână etc în bucate gata sau desfăcute deolaltă, pe lângă o executare conștiințioasă și recunoscută de solidă. Am introdus: desinfectarea și curățirea penelor, la caz de urgență în timp de 12 ore. — Comandele cu poșta conștiințios și punctual. — Hainele de doliu se execută cât se poate de repede.

Du 1345

CEL MAI MODERN INSTITUT TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA”

SOCIETATE PE ACȚIUNI

ARAD,

STR. ZRINYI NRUL 1/a.

Fîind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie, ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat oligole, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare toffelul de opuri, reviste, foi, placoate, registre, tipărituri pentru bănel și societăți, precum și tipărituri advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțurile funebrele se execută cu cea mai mare urgență. Se execută toffelul de lucrări de aceasta bransă dela cele mai simple până la cele mai fine. — Executare promptă. — Prețuri moderate.

RENUMITELE

GHETE TURUL

CONDUC
PRETUTINDENI

„TURUL”

FABRICĂ DE GHETE SOC. PE
ACȚII TIMIȘOARA.Cea mai mare fabrică de ghete
în monarhie.130 sucursale proprii.
Anual se fabrică 900.000 perechi.
1200 muncitori și impiegati.Magazin sucursală:
în ARAD.în Palatul Minorităților
bulev. Andrassy nr. 13.In atențiunea
negustorilor!Acoperirea trebuințelor de
ciocoladă și zaharicale pen-
tru prețuri de fabrică. :: ::
In depozit: Kugler, Hel-
ler, Türth și Manner. :: ::GÁBOR MIKLÓS Arad,
Piața Andrassy, colțul Salacz utca
Telefon 1059. Telefon 1059.

(Ca 2270)

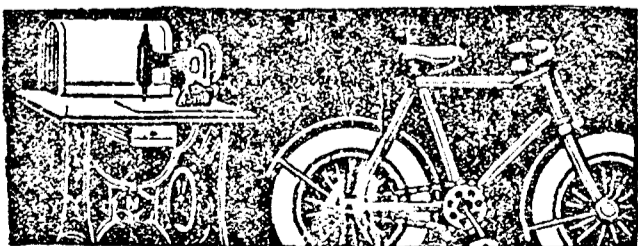

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorii de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-
Fabric.Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clo-
potelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai
mulți ani provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a întoarce cu ușu-
rință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scu-
tite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GĂURITE, de
dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea
superioară — ca violina — cu găuri și figura S și au un ton mai intensiv mai
adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă decât cel de
sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kgr. este egal în ton cu un
clopot de 451 kgr. patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre fa-
cerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor
vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. —

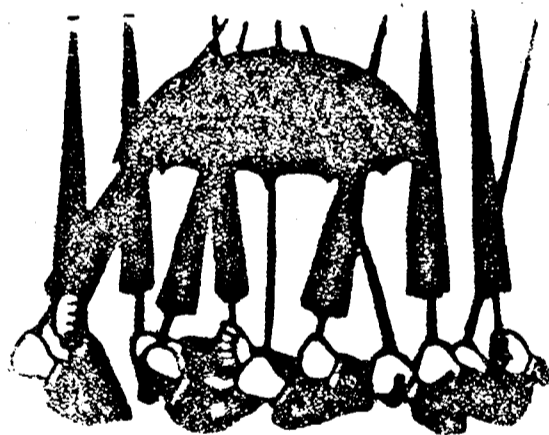
Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

ATELIER DE CURELARIE, ȘELĂRIE și COFERARIE
ORENDT G. & FEIRI W.ODINIOARA SOCIETATEA CURELARILOR
Strada Cisnădiei 45. SIBIIU, Heitauer-gasse 45.Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit
vânat, sport și voiaj, poclăzit și procovături, port-
monee și bretele solide și alte articole de ga-
lanterie pe lângă prețurile cele mai moderate.
CURELE DE MAȘINI, CURELE DE CU-
SUT ȘI LEGAT SKY (vârzobi), permanent în
depozit. Toate articolele din branșele numite și
reparatura lor se execută prompt și ieftin. Liste
de prețuri la cerere se trimit franco. (O-9)Comandele prin poștă se efec-
tuiesc prompt și conștientios.Intreprindere „VATT” mecanică și electrică a lui
LEITNER, Cluj, (Kolozsvar).Birou și magazin: Széchenyi-tér 41. (Palatul Széki).
Stabiliment: Malom-utca 8.

Va 2071

Reparări de automobile și gumă pentru automobile, mare atelier reparator de
mașini de cusut, biciclete, mașini de scris, gramofone; prețuri ieftine, exe-
cuzie solidă. — La comenzi din provincie nu se socotește pachetarea.

Cine se referă la acest ziar primește 10% rabat.

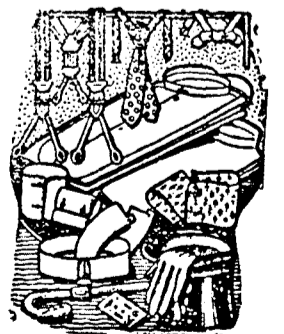
Unde

se pot cumpăra
cele mai bune și
mai elegante

PLOIERE?

Unde se pot afla noutățile — En-tout-cas
și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și
estetică, de calitate cea mai bună și cele mai moderne

albituri pentru bărbați

în executare recunoscută de cea mai bună.
Cămeși de modă albe și colorate;
GULERE și MANGETE
albe și colorate; BATISTE de buzunar;
BRATELE; CRAVATE pentru gulere
simple și duble; CĂMEȘI din păr de
camilă; CIORAPI și alți articlii de modă
p. bărbați în sortiment bogat și cu pre-
țurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de paraplee și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIIU (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit”.